

TOT/H\EM

versterkt de toekomst
van vrijplaatsen

Wat als vrijplaatsen elkaar zouden opzoeken, hun gedeelde strijd zichtbaar maken en collectief ijveren voor een (vaste) plek in het stadsweefsel van morgen? Vanuit die gedachte ontstond ToT/h\em, een bovenlokaal leertraject van Rooftoptiger, samen met partners uit de provincie Antwerpen, Gent, Kortrijk en Brussel.

OVER

een periode van drie jaar (2023–2026) nemen een tiental plekken de tijd om elkaar te bezoeken, ervaringen te delen en te reflecteren op hun positie als experimentele havens in een strak geregeld landschap.

Deel je zorgen

“We zijn het verhuizen beu. Hoe kunnen we onze plek een toekomst geven?”

Met die vraag in het achterhoofd belde Sara andere vrijplaatsen op om te horen hoe zij dat aanpakken. Al snel bleek dat velen met dezelfde problemen worstelen. Zo groeide het idee om onze krachten te bundelen.

“Bij gedeelde vragen is het interessanter om gezamenlijk naar oplossingen te zoeken. Samen kan je veel ruimer denken dan alleen.”

Dat ondervindt ook Ruben tijdens dit project. “We willen allemaal plekken creëren waar mensen gewoon hun ding kunnen doen, maar botsen keer op keer op dezelfde

“Dankzij het bovenlokaal project zien we nu niet alleen problemen, maar ook mogelijkheden. Het geeft ons energie om verder te bouwen”

— Sara Dandois

administratieve, financiële en organisatorische obstakels. Praten met gelijkgestemden geeft je hernieuwde moed om er tegenaan te gaan.”

Het enthousiasme van Sara motiveerde Ruben om mee te doen. “Een vlotte communicatie en positieve mindset zijn cruciaal bij een eerste contact, maar ook in een samenwerking. Je moet mensen kunnen meetrekken in een verhaal”, vindt Ruben.

Ga niet overhaast te werk

Bij ToT/h\em werd expliciet gekozen voor een traag groeitraject. Sara: “Door de projectsubsidie kunnen we de tijd nemen om elkaar te leren kennen. We krijgen ruimte om te reflecteren en samen een weg te zoeken. In een jaartraject zou dat onhaalbaar zijn geweest. Je moet ook zaken kunnen laten rijpen en bezinken.”

Ook Ruben benadrukt het belang van tijd om tot verdieping te komen: “Als we willen dat het beleid en een breder publiek ons serieus neemt, moeten we woorden vinden voor wat we doen. We moeten kunnen benoemen wat ons verbindt, welke waarden we delen, wat ons type plek uniek maakt. Alleen zo kunnen we laten zien waarom we belangrijk zijn en bestaansrecht hebben.”

Schakel een vertaler in

Om tot die vertaalslag te komen, worden ze ondersteund door een procesbegeleider. “Endeavour helpt onze ervaringen te structureren. Ze luisteren mee, leggen verbanden, bundelen topics. Daarbij laten ze tegelijk ruimte voor het proces én geven ze richting aan het geheel”, vertelt Sara.

Ook voor het vormgeven van het subsidiedossier schakelde ze hulp in. “Twee partners zetten onze woorden om in beleidstaal. Laat je hierdoor dus niet afschrikken. Er zijn altijd mensen voor wie een dossier schrijven en inhoudelijk vormgeven weinig moeite kost.”

Leer van elkaars verschillen

Een gevarieerd netwerk met uiteenlopende profielen is volgens Sara een ideaal ingrediënt voor een samenwerking. “We zijn een heel diverse groep. Iedereen brengt iets anders in, vanuit ervaring of persoonlijk aanvoelen. Zo krijg je een interessante kruisbestuiving van ideeën”, benoemt ze.

Ruben: “Sommige strategieën van organisaties inspireerden me zelfs voor onze eigen praktijk. Eigenlijk word je soms uitgedaagd door de beslissingen die anderen nemen. Je leert zoveel van elkaar.”

Wat die praktijk precies is, blijkt moeilijk onder één noemer te vatten. Ruben: “Vandaag doen we kunst, morgen ligt de focus op jeugd. Die beweeglijkheid is net onze sterkte, maar maakt ons moeilijk plaatsbaar in het beleid. Er is vandaag geen kader voor plekken die willen experimenteren, zich verbinden met hun omgeving en flexibel schakelen.”

Bouw stap voor stap verder

De projectsubsidie maakt het mogelijk om dat kader stap voor stap uit te werken. In het najaar van 2025 wordt een nota gepresenteerd. Ruben: “Door onze ervaringen en geleerde lessen te delen, willen we een betere weg banen voor de nieuwe generatie.” In het voorjaar van 2026 volgt een artistieke interventie die de vrijplaatsen met elkaar zal verbinden.

Op termijn dromen Ruben en Sara luidop over een vakbond voor vrijplaatsen die hun belangen behartigt, een aanspreekpunt of loket op (boven)lokaal niveau, een regelgeving die ruimte biedt voor experiment en een internationale uitwisseling waardoor ze ook die expertise kunnen inbrengen.

“De bovenlokale samenwerking geeft ons energie om verder te bouwen”, vat Sara samen. “Wat begon als een zoektocht naar houvast op de eigen plek, groeide uit tot een collectieve beweging met potentieel om het stedelijk beleid structureel te gaan beïnvloeden.” /

De samenwerking

Sara Dandois
(kunstenaar bij Rooftoptiger Antwerpen) en

Ruben Peeters
(zaakvoerder Chinastraat / Bar Bricolage Gent) vertellen.

→ www.archipel.site

Duik het volledige portret in

“Sommige strategieën van organisaties inspireerden me voor onze eigen praktijk. Eigenlijk word je soms uitgedaagd door de beslissingen die anderen nemen. Je leert zoveel van elkaar.”

— Ruben Peeters